

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКИХ ПРЕТЕРИТО-ПРЕЗЕНТНИХ ДІЄСЛІВ

У статті розглянуто специфіку функціонування давньоанглійських претерито-презентних дієслів, які виступають у позиції першої частини складеного дієслівного присудка. Відмічаються різні етапи становлення семантико-функціонального типу і розвитку модального компонента в семантичній структурі цих дієслів. У деяких дієслів домінує модальний компонент значення, деякі при домінантності модального значення зберігають конкретне лексичне значення як реліктове і периферійне, а деякі функціонують у двох базових синтаксичних варіантах і виявляють різний характер валентності.

На тлі історико-генетичної спільності за морфологічними особливостями давньогерманські претерито-презенси традиційно об'єднуються в окрему морфологічну групу дієслів і відзначаються специфічним характером лексичного значення [1: 145]. Однак, уже в період найдавніших зафіксованих давньогерманських пам'яток спостерігається семантико-функціональне розмежування усередині цієї групи дієслів, яке має вияв через різні засоби вираження синтагматичних відносин і різний характер синтагматичного функціонування [2]. За семантико-функціональною ознакою давньоанглійські претерито-презентні дієслова розпадаються на дві групи. До першої можна віднести дієслова, які зберігають конкретне лексичне значення сталості чи акціональності дії, функціонують у позиції простого дієслівного присудка і реалізуються як дієслова з облігаторною, рідше факультативною, валентністю, виявляють як інтранзитивний, так і транзитивний характер дієслівного керування [3]. До другої групи можна віднести дієслова, в семантичній структурі яких стає можливим розвиток модального компонента на основі зміни базових синтагматичних характеристик: ці дієслова можуть функціонувати в позиції першої частини складеного дієслівного присудка. Такі претерито-презенси синтагматично реалізуються як дієслова з облігаторною сполучуваністю з інфінітивом, який може бути представлений експліцитно, рідше імпліцитно, і втрачають частково чи повністю здатність до дієслівного керування. **Метою цієї статті** є аналіз основних семантико-функціональних характеристик давньоанглійських претерито-презентних дієслів, які можуть функціонувати в позиції першої частини складеного дієслівного присудка, і виявлення синтагматичного контексту, який обумовлює реалізацію різних компонентів їх семантичної структури. У ході дослідження було проаналізовано понад 500 випадків вживання цих дієслів у пам'ятках давньоанглійської прози і поезії.

У позиції першої частини складеного дієслівного присудка в давньоанглійській мові можуть функціонувати наступні претерито-презенси, які додатково відрізняються один від одного індивідуальним характером функціонування: *durpan* (dear), *mōtan* (mōt), *sculan* (sceal), *magan* (mæg), *cunnan* (can), *þurfan* (þearf). Можливість такого особливого типу синтагматичного функціонування тісно пов'язана з ранніми змінами в характері дієслівного керування цих дієслів і обумовлюється процесом вербалізації віддієслівного іменника та генезою інфінітива. Це також пов'язано з послабленням їх номінативної здатності, з втратою, повністю чи частково, конкретного лексичного значення і становленням модальних значень як компонента їх семантичної структури. За ознакою семантично обумовленої здатності мати валентне розширення такі претерито-презенси як *magan*, *durpan*, *mōtan*, *sculan* можуть бути віднесені до домінантного типу одновалентних при реалізації у неповних реченнях або двовалентних при реалізації у повних реченнях. Ці дієслова характеризуються облігаторною сполучуваністю з інфінітивом, який може бути репрезентований експліцитно чи імпліцитно в разі валентної чи авалентної реалізації. При сполученні з інфінітивом у претерито-презенса розвиваються різні модальні відтінки значення, тому що змістовий центр предиката переміщується до інфінітива, що полегшує процес розвитку у претерито-презенса модального значення. З точки зору діахронічної перспективи ці дієслова змінили характер сполучення з залежним об'єктом актантом і почали закріплюватися у новому синтаксичному контексті у синтагматичному зв'язку з інфінітивом, а зміна функціонального змісту дієслова трапляється у певному синтаксичному оточенні і зумовлюється зміною характеру валентності [4:72]: *ne mōt ic dōn þæt ic wille?* (Ælfric's Homilies, 5: 66, l.169) *невже не можу я робити те, що хочу?*; *þonne mōt hine se hlāford gefrēogean* (Ine's Laws, 5: 54, l.82-83) *тоді хазяїн мусить відпустити його на волю*; *ac hīe ne dorston þæron cuman* (Orosius, 5: 18, l.28) *але вони не наважилися туди поплисти*; *ne dorste ic hira ænigum sceoðan* (The Dream of the Rood, 5: 155, l. 47) *та не наважився я нікому з них заподіяти шкоду*; *þone ilcan ende þe Æþered his cumpæder healdan sceolde* (The Anglo-Saxon Chronicle, 5: 36, l.72) *ту саму територію, яку Атеред, його хрещений батько, повинен був захищати*. *Hē sceal habban gebedmen ond fyrdmen ond weorcmen* (Boethius, 5: 16, l.12-13) *Він повинен мати священників, воїнів і робітників*; *siððan hīe sunnan leoht gesēon ne meahton* (Beowulf, 6: l.648) *до тих пір, поки вони не могли бачити світло сонця*; *Eastewerd hit mæg bīon syxtig mīla brād* (Orosius, 5: 19, l.65) *на схід вона (земля) може простягатися на шістдесят миль*.

Досить часто в давньоанглійських текстах зустрічається редукція інфінітивної частини складеного дієслівного присудка при одновалентній реалізації у повних реченнях, рідше авалентній у неповних реченнях. Таке випущення інфінітивної частини присудка можна розглядати як анафоричний еліпсис, оскільки референція претерито-презенса до дії, до якої додається модальне забарвлення, зберігається й простежується із змісту всього висловлювання. У такому разі ці дієслова виявляють найбільш чітко виражений ступінь структурної синтагматико-функціональної самодостатності, яка можлива для них у позиції частини складеного присудка, але залишаються засобом вираження "внутрішньої модальності" [7: 226] *Donne smolte blæwð sūðan and westan wind under wolcnum, þonne weaxeð hraðe feldes blōstman, fægen þæt hī mōton* (Boethius, 8: 123, 1.8-10) *коли ніжно віє південно-західний вітер під небом, тоді швидко зростають польові квіти, радісні, що вони можуть*; *Eard gīt ne const, frēcne stōwe, ðær þū findan miht sinnigne secg: sēc, gif þū dytre!* (Beowulf, 6: 1.1377-1379) *Країну ти не знаєш, небезпечне місце, де ти знайдеш найбільш грішного демона, піди, якщо ти наважишся*; *Þā hæfdon þā wēlisce menn gewroht ænne castel on Herefordscīre on Swegenes eorles folgoðe, and wrohten ælc þāra harme and bismere þæs cynges mannan þær ābutan þe hī mihton* (The Anglo-Saxon Chronicle, 5: 98, 1.27-29) *Тоді побудували ці іноземці один замок у Херефордширі в провінції ерла Свегена і завдали збитків та образу людям цього короля навколо, де вони могли*; *Þā ascode se bisceop hwā sceolde andswerian for his mōdor. Þā andsweorode þurcil Hwīta and sælde þæt hē sceolde, gif hē ðā talu cūðe* (Charters, 5: 57, 1.10-12) *Тоді спитав єпископ, хто буде відповідати за його матір. Тоді Туркіл Хвіт відповів, що він повинен [був], якщо він ту історію знав*.

Найбільш притаманний такий тип синтагматичного функціонування дієсловам *magan* і *sculan*. Дієслово *sculan* у разі його еліптично-анафоричного вживання в підрядних реченнях зі сполучником *swā* *swā* набуває клішеподібного прагматико-функціонального статусу і часто зустрічається в текстах релігійного спрямування, наприклад у проповідях Вульфстана: *ne ūre ænig his līf fadode swā swā hē sceolde, ne gehādode regollīce, ne lāwede lahlīce* (Wulfstan's Address to the English, 5: 88, 1.60-61) *ніхто з нас не влаштував своє життя, як він зобов'язаний (повинен) [був], ні в релігійних колах за церковними канонами, ні в миру за світськими законами*.

Периферійними варто вважати вживання дієслів *magan*, *sculan*, коли змістова частина присудка, яка становить дієслово *bēon*, може тільки імплікуватися в контексті висловлювання: *þæt on ān scip mæge ān þūsend manna* (Orosius, 5: 25, 1.65) *що один корабель уміщає тисячу людей*. *Hige sceal þē hearda, heorte þē cēnre, mōd sceal þē mære, þē ūre mægen lýtlað* (The Battle of Maldon, 5: 126, 1.312-315) *Розум повинен [бути] твердішим, серце більш хоробрим, дух більшим, тому що сила наша зменшується*. Таке синтагматичне функціонування дієслова *sculan* може мати комунікативно-прагматичну характеристику і є типовим для гномічних поем: *Ellen sceal on eorle; ecg sceal wið helme hilde gebīdan. Hafuc sceal on glōfe wilde gewunian; wulf sceal on bearowe, earm ānhaga; eofor sceal on holte tōðmægenes trum* (Gnomic Verses, 5: 174-175, 1. 16-20) *Мужність повинна [бути] у воїна, меч з шоломом повинен зазнати війни. Дикий яструб повинен залишатися на руковиці; вовк повинен [бути] у гаю, жалюгідний одинак; кабан, сильний міцними іклами, повинен [бути] у лісі*.

Згідно з думкою Г. Суїта та Ф. Вісера, типовими є синтагматичні реалізації дієслів *magan*, *sculan* з обставинним поширенням, представленим прийменником *tō* чи прислівником із значенням напрямку руху [5: 222; 9: 163-165]. У такому разі синтагматико-функціональною характеристикою претерито-презенсів є імпліковане облігаторне сполучення з інфінітивом дієслова, семантично лімітованим поняттям "направлення, напрямку руху". Зустрічається також вживання дієслова *mōtan* в аналогічному синтагматичному контексті: *Ne þearf hē hopian nō, þýstrum forðylmed, þæt hē ðonan mōte of ðām wyrmsle, ac ðýr wunian sceal āwa tō alder būtan ende forð in ðām healstran hām hyhtwynna lēas* (Judith, 5: 140, 1.117-121) *Не слід йому, обійнятому темрявою, мати надію, що він зміг би звідти [піти] із зали, повної гадюк, але повинен жити там вічно, до кінця, у цьому темному домі без радощів*; *þrēo āsæton on ðā healfe þæs dēopes ðe ðā Deniscan scipu āsetten wæron, ond þā ðōru eall on ðpre healfe, þæt hira ne mehte nān tō ðōrum* (The Anglo-Saxon Chronicle, 5: 40, 1.185-187) *троє розташувалися на тому березі протоки, де датчани свої кораблі поставили, а всі інші – на іншому березі, так що ніхто з них не міг [дістатися] один до одного; ...and utan gelōme understandan þone miclan dōm þe wē ealle tō sculon, and beorgan ūs georne wið þone weallendan brine helle wītes,...* (Wulfstan's Address to the English, 5: 92-93, 1. 197-198) *давайте часто будемо думати про великий день останнього суду, куди ми всі повинні [рушити], і будемо добро захищатися від огню тортур, який бурлить у пеклі*.

Семантичний статус претерито-презенса *magan* як дієслова з лексичним значенням "внутрішньої модальності" при анафоричному еліпсисі може підкреслюватися в умовах його паралельного вживання з дієсловом *willan*: *gelīce þām dwæsan þe for heora prýtan lēwe nellað beorgan ær hý nā ne magan, þēh hý eal willan* (Wulfstan's Address to the English, 5: 91, 1.156-157) *подібно дурням, які не хочуть захищатися від ображення їх гордості до того часу, поки вони зовсім не можуть, але всі хочуть*. Дієслово *sculan* при анафоричному еліпсисі може зберігати додатковий відтінок футуральності, що свідчить про стабільність розвитку у нього цього значення: *ic him æfter sceal* (Beowulf, 6: 1. 2817) *я піду (повинен піти) за ними*.

Оказіональними залишаються синтагматико-функціональні реалізації з транзитивним чи інтранзитивним характером керування залежним об'єктним актантом, які можна розглядати як архаїчний тип. У такому разі у семантичній структурі можна бачити залишкові реліктові значення "брати у борг" у *sculan* і "бути спроможним" у *magan*. *Ān him sceolde tȳn þūsend punda. Se hlāford forgeaf him þone gylt* (Matthew, 10: 843) *Один був йому винен 10 тисяч фунтів. Цей господар пробачив йому цю провину*; *Hwæt, eorðe mæg wið ealra wihta gehwilce, and wið andan, and wið æminde, and wið þā micelan mannes tungan* (Charms, 5: 100, 1.4-6) *Що земля буде спроможною (сильною) вистояти проти всіх істот, проти злостивості та невдячності і проти заклинань багатьох людей*.

Отже, з точки зору діяхронічної перспективи можна вважати, що претерито-презенси *mōtan*, *durran*, *magan*, *sculan* змінили характер сполучення із залежним актантом і почали функціонально закріплюватися у синтагматичному зв'язку з інфінітивом, експліцитно чи імпліцитно представленому у синтаксичному контексті. Семантичний статус цих претерито-презентів може бути визначений як дієслів з модальним лексичним значенням (термін В. М. Жирмунського [11: 107], на основі якого починають розвиватися граматикалізовані модальні значення, коли претерито-презент не вказує на дію, але додає модальне забарвлення до характеру її виконання).

Претерито-презенси *cunpan* і *þurfan* варто розглядати окремо, оскільки ці дієслова можуть реалізуватися у двох базових синтаксичних варіантах (термін Г. Г. Почепцова) [12]: у позиції простого дієслівного присудка і в позиції першої частини складеного дієслівного присудка. Залежно від типу синтагматичного функціонування реалізуються різні компоненти їх семантичної структури [13: 67; 139]. У позиції простого дієслівного присудка ці дієслова характеризуються як повнозначні дієслова з конкретним лексичним значенням, для яких типовою є різноманітність валентних характеристик, що розкривається при реалізації суб'єктної, об'єктної чи обставинної валентності, яка презентується в основному через облігаторну спрямованість. У дієслова *cunpan* залежний актант репрезентується акузативом, рідше предикативною одиницею, що свідчить про можливість транзитивного характеру його функціонування. Дієслову *þurfan* властива варіативність дієслівного керування, коли залежний об'єктний актант представлений генітивом чи акузативом, що може бути проявом загальної тенденції, яка відмічається дослідниками для давньоанглійської мови, до заміщення родового відмінка із значенням часткового охоплення об'єкта додатком у знахідному відмінку [14: 79]. Уживання генітива підкреслює інтранзитивний характер дієслівного керування, посилюючи значення дії, яка зосереджується у суб'єкті, у той час як акузатив, який виражає предмет, на який спрямована дія, підкреслює транзитивний характер об'єктних відносин. Розвитку транзитивного керування й таким чином розвитку варіативності дієслівного керування сприяє поширення омонімії відмінкових форм, яка слугує одним із факторів нейтралізації, згладжування різниці між парадигматичними значеннями давньоанглійських відмінків чи сприяє їх транспозиції, і має наслідком руйнування семантичної структури відмінків. Обидва претерито-презенти мають різновалентні реалізації з наявністю чи відсутністю суб'єктного актанта. *Eard gif ne const, fæcne stowe* (Beowulf, 6: 1.1377-1388) *Землю це не знаєш, небезпечне місце*; *ðeah þe hi hine ða gyt ne cūpon* (Ælfric's Homilies, 5: 73, 1. 107-108) *хоча вони його це тоді не знали*; *for þan þe hē wel cūþe Scyttysc* (Ælfric's Lives of Saints, 5: 79, 1.53-54); *тому що він добре знав шотландську мову*; *Wāt sē þe cunnað hū slīpen bið sorg tō gefēran þām þe him lýt hafað lēofra geholena* (The Wanderer, 5: 161, 1.29-30) *Знаю, що ви знаєте, як смуток буває жорстоким про соратника, того кого нечисленні мають*; *Nealles Hetware hrēmge þorfton fēðewiges* (Beowulf, 6: 1. 2363-2364) *Зовсім не потребували хетвари звеличення перемоги*; *Ne þearf hē nānes þinges būton ðæs, ðe hē on him selfum hæfð* (Boethius, 10: 1076) *Не має він нужди ні в чому, крім того, що він на собі має*.

Синтагматичною особливістю дієслова *cunpan* можна вважати можливість подвійного керування, тобто наявність двох залежних об'єктних актантів: в акузативі, який підкреслює транзитивний характер об'єктної направленості, і вираженого прийменниковим зворотом із значенням об'єкта-адресата: *and se Penda ne cūðe be Crīste nān þincg* (Ælfric's Lives of Saints, 5: 81, 1.122-123) *і цей Пенда нічого не знав про Христа*. *Cunpan* з конкретним лексичним значенням може зустрічатися в одновалентних чи двовалентних реалізаціях, іноді з обставинним поширенням, без залежного субстантивного актанта, але з референцією до нього через відносний займенник в підрядних означальних реченнях. *Is sceal forð sprecan gen umbe Grendel, þæt ðu gearc cunne* (Beowulf, 6: 1. 2071) *Я повинен далі це розповісти про Гренделя, якого ти добре знаєш*. *Is þes ænga styde ungelic swiðe þām oðrum þe wē ær cūðon* (Genesis B., 5: 131, 1. 356-358) *Чи сильно несхоже це вузьке місце на інші, що ми раніше знали?* Статус *cunpan* як дієслова повної номінації також підтверджується можливістю його вживання як другого компонента складеного дієслівного присудка: *eom nū her cumen on ceolþele, ond nū cunpan scealt hū ymb mōdlufan mīnes frēan on hyge hycge* (The Husband's Message, 1. 9-12) *я тільки що сюди приплив, а ти мусиш знати, як пікуватися про прихильність мого лорда*.

У позиції першої частини складеного дієслівного присудка дієслова *cunpan* і *þurfan* характеризуються як дієслова з облігаторною сполучуваністю з інфінітивом. У такому разі реалізується компонент їх семантичної структури з модальним значенням. *Cunpan* передає значення можливості чи здатності виконання дії, а *þurfan* додає значення необхідності, зобов'язання чи обов'язковості виконання дії: *ond*

ðeah monige cūðon Englisc gewrīt ārædan (Cura Pastoralis, 5: 7, 1.68) і хоча багато хто міг читати англійські писемні твори; þæt þū him ondrædan ne þearft (Beowulf, 1.1674) що тобі не треба було його боятися. У текстах також зустрічаються випадки ізольованого вживання дієслова *cunpan* з модальним значенням при анафоричному еліпсисі як наслідок редукції словосполучення з інфінітивом: and þæs wē habbað ealle þurh Godes ytre bysmor gelōme, gesnāwe sē þe cunne (Wulfstan's Address to the English, 5: 87, 1.45–47) і тому ми часто маємо через гнів Господа всю ганьбу, хай зрозуміє той, хто може.

Для дієслова *cunpan* сполучуваність з інфінітивом, як засвідчує матеріал дослідження, ще не є домінуючим типом семантико-функціональної реалізації, в той час як для *þurfan*, навпаки, ця реалізація є більш характерною. Ця різниця може вказувати на різні етапи розвитку нового семантико-функціонального типу в діяхронічній перспективі.

Отже, синтагматико-функціональна специфіка дієслів *cunpan* і *þurfan* полягає у функціональному роздвоєнні, у подвійному характері синтагматичного функціонування, в якому виявляється складність їх семантичної структури. Ці специфічні умови та особливості синтагматичного функціонування можна розглядати як індикатор реалізації семантичних компонентів їх смислової структури. Зміни характеру синтагматичного функціонування дієслова *cunpan* показують напрямок еволюції його семантичної структури та загальну тенденцію розвитку його синтагматичного типу. Семантико-функціональний статус цього дієслова відображає проміжний, перехідний етап розвитку: від дієслова повної номінації до дієслова з модальним лексичним значенням і свідчить про початок формування у нього модального семантичного компонента як складової частини семантичної структури на основі конкретного лексичного значення.

Таким чином, варто зазначити, що загальна тенденція розвитку претерито-презентних дієслів *taġan*, *sculan*, *mōtan*, *durtan*, *cunpan*, *þurfan* виявляється в становленні у них особливого типу синтагматичного функціонування як у дієслів зі сполучуваністю з інфінітивом і поступовим розвитком модальних значень у їх семантичній структурі. У давньоанглійському періоді розвитку мови спостерігається розшарування семантичної структури, яке в різній мірі характерне для кожного з дієслів, що функціонують у позиції першої частини складеного дієслівного присудка. У деяких дієслів домінує модальний компонент значення, деякі дієслова при домінантності модального значення зберігають конкретне лексичне значення як реліктове і периферійне, а деякі функціонують у двох базових синтаксичних варіантах і виявляють різний характер валентності. Різні форми презентації облігаторної валентності, неоднорідність синтагматичних реалізацій підкреслюють неоднаковість їх семантико-синтагматичного статусу і свідчать про розмежування усередині групи претерито-презентних дієслів. Усе це можна вважати проявом загальної тенденції синтагматико-функціональних змін і семантичних трансформацій усередині групи, які мають наслідком її розпад, втрату претерито-презенсами, незважаючи на їх морфологічні особливості, їх ізольованого історико-генетичного статусу і розвиток у напрямку семантико-функціональної спеціалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Эмиль Бенвенист. – М. : Издательство "Прогресс", 1974. – 447 с.
2. Євченко В. В. Основні семантико-функціональні характеристики готських претерито-презентних дієслів / В. В. Євченко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – № 40. – С. 172–176.
3. Євченко В. В. Семантико-функціональні особливості деяких давньоанглійських претерито-презентних дієслів / В. В. Євченко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2011. – № 56. – С. 69–73.
4. Ярцева В. Н. Исторический синтаксис английского языка / Виктория Николаевна Ярцева. – М. – Л. : Издательство Академии наук СССР, 1961. – 308 с.
5. Sweet's Anglo-Saxon Reader in Prose and Verse / [revised throughout by Dorothy Whitelock]. – Oxford : At the Clarendon Press, 1970. – 404 p.
6. Beowulf / [ed. by J. Sedgefield]. – Manchester, 1910. – 180 p.
7. Историко-типологическая морфология германских языков. Категория глагола / [ред. коллегия М. М. Гухман, Э. А. Макаев, В. Н. Ярцева ; ред. тома В. Н. Ярцева]. – М. : Издательство "Наука", 1977. – 295 с.
8. Old English Prose and Verse / [an Annotated Selection with Introductions and Notes by Roger Fowler]. – London and Henley : Routledge and Kegan Paul, 1978. – 240 p.
9. Visser F. Th. A Historical Syntax of the English Language (Vol. 1-3) / F. Th. Visser. – Leiden : E. J. Brill, 1963–1973. – Vol. 1. – 1 p.
10. Bosworth J. An Anglo-Saxon Dictionary. Based on the manuscript collections / [edited and enlarged by T. N. Toller]. – London : Oxford University Press, 1954. – 1302 p.
11. Жирмунский В. М. Общее и германское языкознание / Виктор Максимович Жирмунский. – Л. : Издательство "Наука". Ленинградское отделение, 1976. – 695 с.
12. Pochepsov G. G. Syntaktische Word Varianten / G. G. Pochepsov // Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik. – 1967. Hft.1. – S. 32–43.
13. Почепцов Г. Г. Конструктивный анализ структуры предложения / Г. Г. Почепцов. – К. : Вища школа, 1971. – 191 с.
14. Жигадло В. Н. Типы дополнения в древнеанглийском языке / В. Н. Жигадло // Германское языкознание. – Л. : Изд-во Ленинградского университета, 1958. – С. 68–87.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Benvenist E. Obshchaia lingvistika [General Linguistics] / E. Benvenist. – M. : Izdatel'stvo "Progress", 1974. – 447 s.
2. Yevchenko V. V. Osnovni semantyko-funktsional'ni kharakterystyky gots'kykh preteryto-prezentnykh diesliv [The Main Semantic and Functional Features of Gothic Preterite-Present Verbs] / V. V. Yevchenko // Visnyk Zhytomyr'skogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka [Zhytomyr Ivan Franko State University]. – 2008. – № 40. – P. 172–176.
3. Yevchenko V. V. Semantyko-funktsional'ni osoblyvosti deiakykh davn'oangliiskyykh preteryto-prezentnykh diesliv [Semantic and Functional Features of Some Old English Preterite-Present Verbs] / V. V. Yevchenko // Visnyk Zhytomyr'skogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka [Zhytomyr Ivan Franko State University]. – 2011. – № 56. – P. 69–73.
4. Yartseva V. N. Istoricheskii sintaksis angliiskogo yazyka [A Historical Syntax of the English Language] / V. N. Yartseva. – M. – L. : Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR, 1961. – 308 s.
5. Sweet's Anglo-Saxon Reader in Prose and Verse / [revised throughout by Dorothy Whitelock]. – Oxford : At the Clarendon Press, 1970. – 404 p.
6. Beowulf / [ed. by J. Sedgefield]. – Manchester, 1910. – 180 p.
7. Istoriko-tipologicheskaya morfologiya germanskikh yazykov. Kategoriya glagola [Historical and Typological Morphology of Germanic Languages] / [red. kollegiya M. M. Guchman, E. A. Makaev, V. N. Yartseva ; red. toma V. N. Yartseva]. – M. : Izdatel'stvo "Nauka", 1977. – 295 s.
8. Old English Prose and Verse / [An Annotated Selection with Introductions and Notes by Roger Fowler]. – London and Henley : Routledge and Kegan Paul, 1978. – 240 p.
9. Visser F. Th. A Historical Syntax of the English Language (Vol. 1-3) / F. Th. Visser. – Leiden : E. J. Brill, 1963-1973. – Vol. 1. – 1 p.
10. Bosworth J. An Anglo-Saxon Dictionary. Based on the manuscript collections / [edited and enlarged by T. N. Toller]. – London : Oxford University Press, 1954. – 1302 p.
11. Zhirmunskii V. M. Obshchee i germanskoe yazykoznanie [General and Germanic Linguistics] / V. M. Zhirmunskii. – L. : Izdatel'stvo "Nauka". Leningradskoe otdelenie, 1976. – 695 s.
12. Pocheptsov G. G. Syntaktische Word Varianten / G. G. Pocheptsov // Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik. – 1967. Hft. 1. – S. 32–43.
13. Pocheptsov G. G. Konstruktivnyi analiz struktury predlozheniya [The Constructive Analysis of the Sentence Structure] / G. G. Pocheptsov. – K. : Vyshcha shkola, 1971. – 191 s.
14. Zhigadlo V. V. Tipy dopolneniya v drevneangliiskom yazyke [Types of the Old English Objects] / V. N. Zhigadlo // Germanskoe iazykoznanie [German Linguistics]. – L. : Izd-vo Leningradskogo universiteta, 1958. – P. 68–87.

Матеріал надійшов до редакції 10.02. 2012 р.

Євченко В. В. Некоторые особенности развития семантико-функциональных характеристик древнеанглийских претерито-презентных глаголов.

В статье рассматривается специфика функционирования древнеанглийских претерито-презентных глаголов, которые выступают в позиции первого элемента составного глагольного сказуемого. Отмечаются разные этапы становления их семантико-функционального типа и развития модального компонента в семантической структуре. У некоторых глаголов доминирует модальный компонент значения, некоторые при доминантности модального значения сохраняют конкретное лексическое значение как реликтовое и периферийное, а некоторые функционируют в двух синтаксических вариантах и проявляют разный характер валентности.

Yevchenko V. V. Some Specific Features of the Semantic and Functional Development of Old English Preterite-Present Verbs.

The article focuses on the specific character of the syntagmatic functioning of the Old English preterite-present verbs which function as the first part of the compound verbal modal predicate. The article highlights different stages of the evolution of the modal component in their semantic structure and the development of their semantic and functional type. Some verbs are characterized by the dominant modal component of their meaning, some verbs with the dominant modal component of their meaning preserve lexical meaning as archaic and peripheral. Some verbs function in two main syntactical variants and show an individual character of valence.